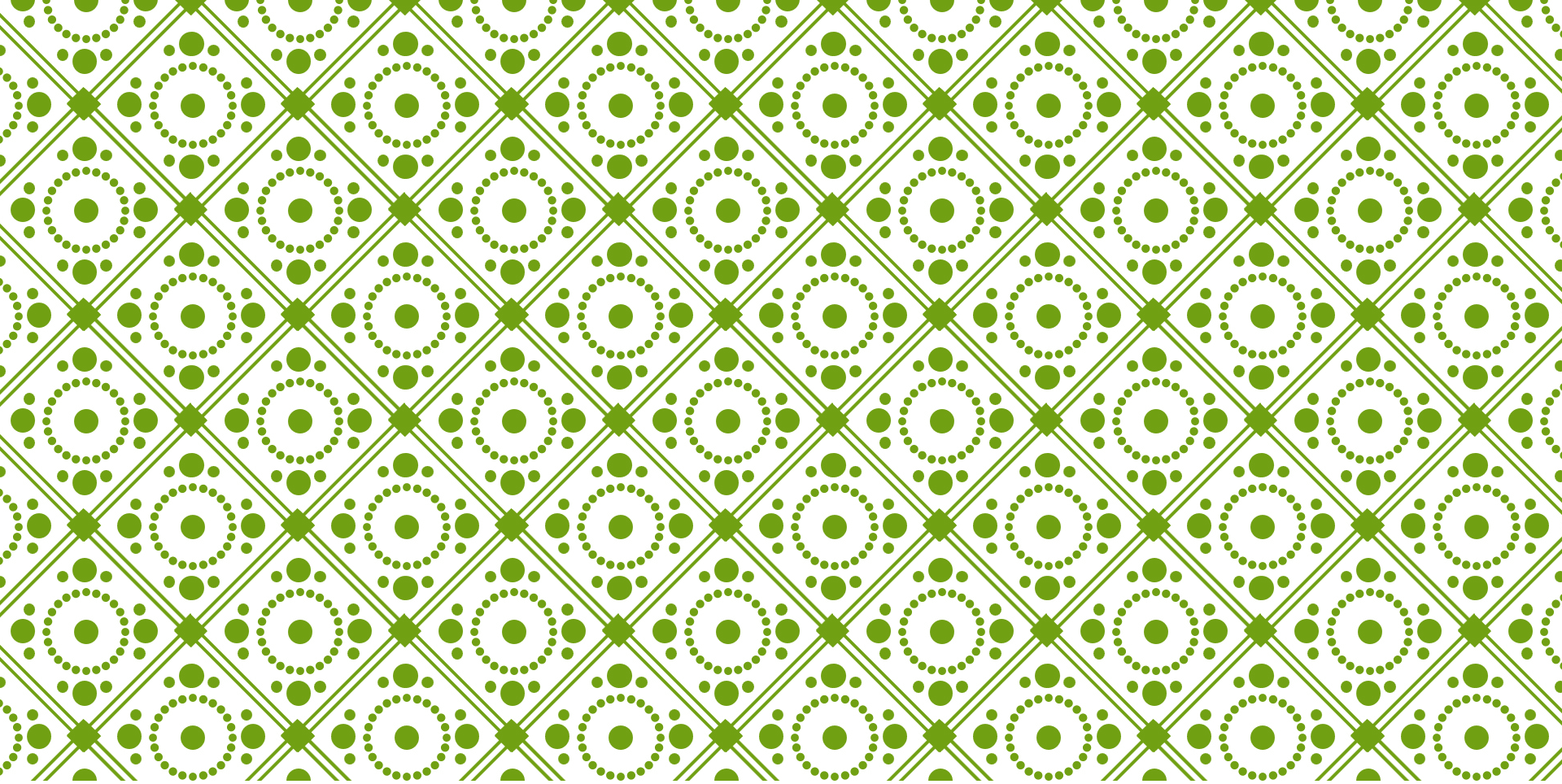

BLOC 4. L'ENFOCAMENT INTERPRETATIU DE LA INVESTIGACIÓ EN EDUCACIÓ (SESSIÓ 2)

Robert Guerau Valls Figuera
Grau de Pedagogia

CONTINGUT

1. Criteris de rigor
2. Els dissenys

L'INFORME POT TENIR LES SEGÜENTS **SECCIONS**:

Abstract

Introducció

Disseny
d'investigació

Estratègies de rigor

Mètodes

Mostreig

Mètodes de recollida
de dades

Procediments d'anàlisi
de dades

Resultats

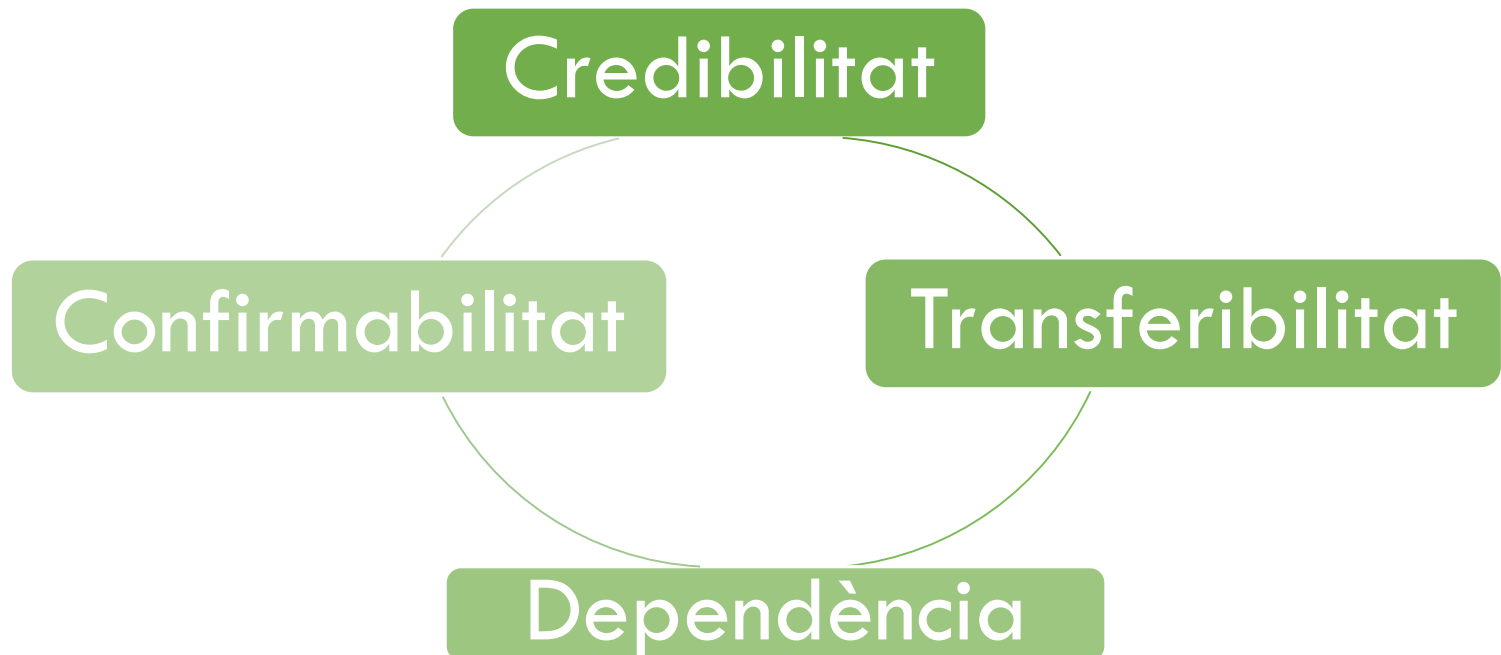
Implicacions

Referències

Apèndixs

CRITERIS DE RIGOR CIENTÍFIC

Estratègies que ajuden a demostrar que una investigació qualitativa compleix amb el rigor necessari per ser considerada científica i adequadament realitzada

CRITERI DE CREDIBILITAT

Cal demostrar que el tema va ser identificat i descrit amb exactitud. S'utilitzen estratègies com:

- ✓ **Observació persistent:** permanència prolongada
- ✓ **Triangulació:** observacions des de diferents perspectives i contrastar-les.
- ✓ **Judici crític entre companys:** sotmetre a “jurat entre iguals” el coneixement o interpretacions obtingudes.
- ✓ **Recollida de material d'adequació referencial:** per contrastar els resultats amb la realitat (fotos, vídeos).
- ✓ **Comprovacions amb els participants:** contrastar dades i interpretacions amb les persones que van entregar dades

CRITERI DE TRANSFERIBILITAT

L'investigador qualitatiu evita les generalitzacions. La transferència dels resultats a altres contextos depèn més de l'investigador que realitzarà la transferència.

S'utilitzen estratègies com:

- ✓ **Mostreig teòric:** no pretén ser representatiu sinó maximitzar la quantitat d'informació recollida
- ✓ **Descripció densa:** descripcions exhaustives i minucioses del context, per tal d'establir correspondències amb altres contextos possibles
- ✓ **Recollida d'abundant informació:** s'ha de proporcionar la informació necessària per comprovar el grau de correspondència amb altres contextos

CRITERI DE DEPENDÈNCIA

El concepte de replicació és problemàtic en la investigació constructivista: el món social està en canvi permanent.

S'utilitzen estratègies com:

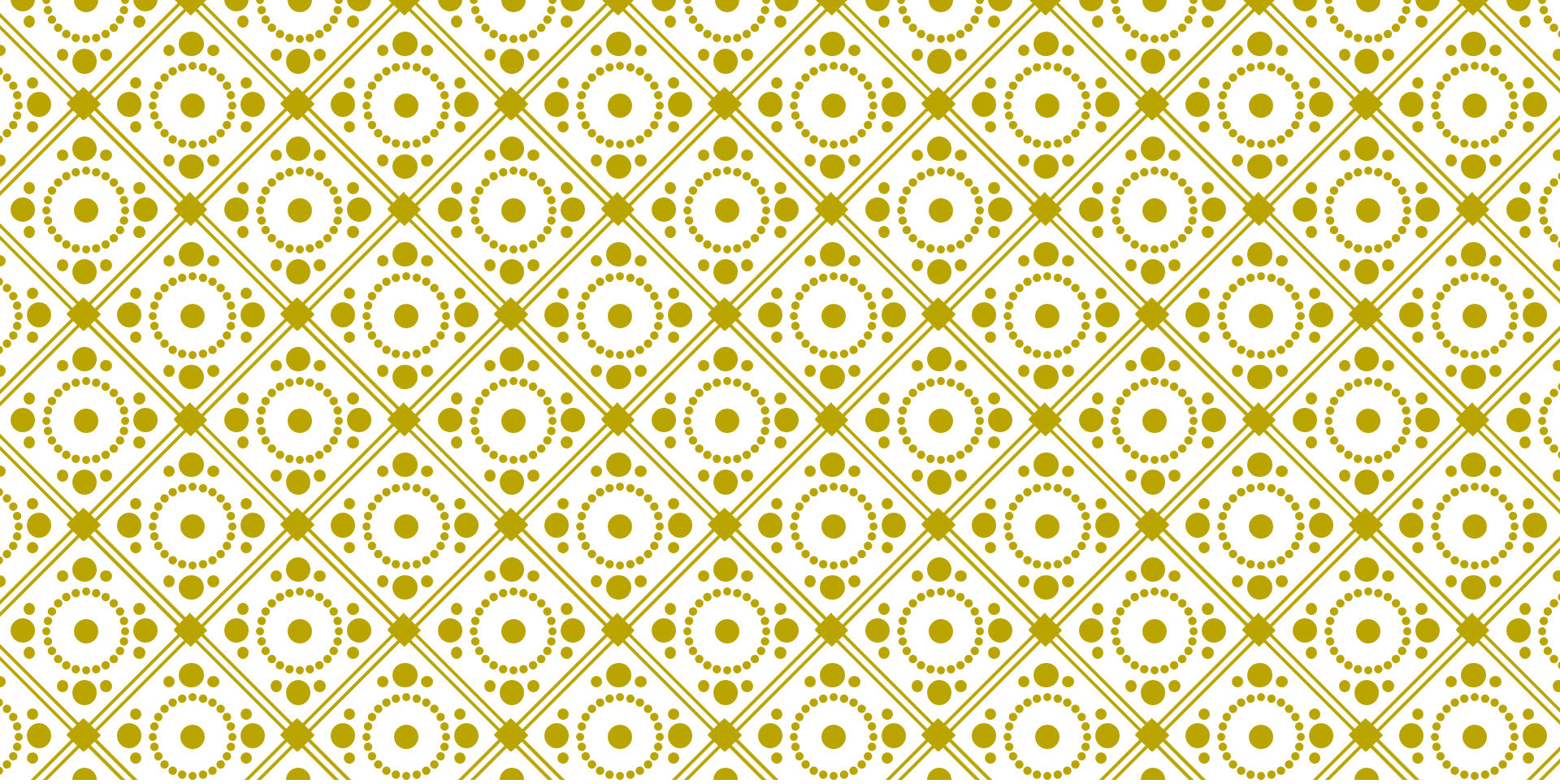
- ✓ **Establir pistes de revisió:** deixar constància de com es van recollir les dades i com es van interpretar, per permetre revisar els processos de decisió
- ✓ **Auditoria de dependència:** el procés de control és seguit per investigadors externs que determinen si els processos seguits són acceptables
- ✓ **Rèplica pas a pas:** revisió dels processos seguits amb les circumstàncies concretes del context estudiat
- ✓ **Mètodes solapats:** recollir informació i interpretar-la des de diferents perspectives complementàries: entrevista - qüestionari - observació

CRITERI DE CONFIRMABILITAT

Confirmar la informació, la interpretació dels significats i la generalització de les conclusions.

S'utilitzen estratègies com:

- ✓ **Auditoria de confirmabilitat:** un investigador extern comprova la correspondència entre dades i interpretacions
- ✓ **Descriptors de baixa inferència:** registres del fenomen el màxim de precises possibles (transcripcions textuais, cites directes de fonts documentals,...)
- ✓ **Exercici de reflexió:** manifestar els supòsits que porten l'investigador a plantejar la investigació d'una determinada manera

DISSENY'S QUALITATIUS

ETNOGRAFIA

Origen

Antropologia cultural britànica i l'escola de Chicago de sociologia. En l'àmbit educatiu als anys 60, va donar lloc a estudis sobre "currículum ocult" – veure articles al campus virtual

Visió de la realitat

Estudi sociocultural i de l'estil de vida de les societats descrivint les creences i pràctiques del grup per comprendre-les en profunditat, de manera holística

Investigador

Treball molt detallat i planificat. Llarga estada en el camp i es un observador actiu/participant, que interactua amb la resta, els hi pregunta i estableix una relació

Recollida d'informació

Registres minuciosos, detallats, observació participant de llarga durada, entrevistes i anàlisi de documents

Anàlisi de la informació

Inductiu. Detallat, informes densos, diferents punts de vista. Categories conceptuais.

EXEMPLE D'ETNOGRAFIA (I)

La construcción de las identidades culturales en niñas y niños migrantes requiere de un conocimiento profundo de las experiencias que se desarrollan en diversos espacios (la escuela, el hogar, la mezquita, las asociaciones vecinales, el centro cívico, etc.). Nuestra investigación reflexiona sobre los procesos de construcción de identidades culturales y la aportación de la etnografía colaborativa en su análisis. La utilización de este enfoque metodológico ha permitido la incorporación de la voz del alumnado migrante de Educación Infantil en la exploración de la construcción de sus identidades. Este artículo plantea como objetivo explorar las posibilidades de la etnografía colaborativa en el estudio de la construcción de identidades culturales mediante el análisis semiótico multimodal. Para ello, se ha utilizado un estudio de casos holístico y técnicas propias del enfoque Mosaic como los mapping, el retrato familiar, el roleplay y el autorretrato. El análisis semiótico social multimodal ha puesto en evidencia la difracción que se produce en los diferentes discursos de las niñas y los niños, evidenciando los conflictos en la construcción de sus identidades entre la cultura de origen y la de destino, y ha mostrado cómo se configuran los estereotipos culturales en la etapa de Educación Infantil. Las conclusiones de este estudio subrayan la utilidad de la etnografía colaborativa y el análisis semiótico multimodal para el estudio de la construcción de identidades culturales en la infancia.

EXEMPLE D'ETNOGRAFIA (II)

El artículo analiza la forma en que los niños y niñas construyen su identidad de género dentro de los centros escolares y, concretamente, durante la etapa de educación infantil. Para ello, se han llevado a cabo veintisiete observaciones participantes durante el juego libre dentro de un centro escolar. Una vez terminado el periodo de observación, se organizaron tres entrevistas grupales con infantes de diferentes edades para narrarles el cuento de “La princesa vestida con una bolsa de papel” (Munsch y Martchenki, 1989), relato en el que los protagonistas toman papeles opuestos a los de los cuentos tradicionales. Los resultados de la investigación constatan que el sesgo de género se acentúa conforme aumenta la edad del alumnado al desarrollar, algunos niños y niñas, una serie de estrategias que les permiten mantenerse dentro del patrón de género dominante. Por el contrario, los niños y niñas capaces de transgredir la categoría género, en la mayor parte de las ocasiones, tienden a encubrir sus verdaderos gustos y preferencias para lograr ser aceptados por sus compañeros y compañeras. De esta forma, se establece un sistema jerárquico dentro de la escuela que otorga un status elevado a aquellos estudiantes que se adecúan al canon preestablecido, a la vez que se sancionan y reprimen los comportamientos de quienes se sienten más identificados con las conductas socialmente apropiadas al género opuesto.

ESTUDI DE CASOS

Mètode particularista → tracta de comprendre en profunditat allò que té de particular un fenomen educatiu, allò que el fa únic en aquell cas.

Per exemple, un mestre que entusiasma els seus alumnes per la manera de treballar la afectivitat i el respecte en un centre educatiu amb taxes de violència i conflictivitat molt altes. Davant d'aquest cas, podríem preguntar: Com ho fa? Com integra en la seva pràctica l'educació emocional? Com aconsegueix l'empatia? Com aconsegueix solucionar els conflictes entre els alumnes? Quines condicions afavoreixen aquesta resposta?

ESTUDI DE CASOS

los estudios de casos permiten alcanzar los objetivos de la investigación, al mismo tiempo que ayudan a los centros participantes a **reforzar** su **capacidad de reflexión** y análisis sobre sus propias prácticas.

La difusión de los resultados de la investigación también puede ayudar a otros centros a pensar ciertas dinámicas, que puedan ser replicadas en ese contexto.

Cultura
reflexiva

Replicar y extender
resultados

Estudio de
casos

Generalización
naturalista

Investigaciones a
pequeña escala

Compartir los resultados de estas investigaciones permite lo que Stake (1998) ha denominado «**generalización naturalista**», es decir, genera posibilidad de aprender mediante la experiencia propia o vicaria.

En un marco limitado de recursos, espacio y tiempo (Del Rincón, Latorres, Arnal y Sans, 1995).

ESTUDI DE CASOS

Selecció i
definició del
cas

No sempre serà fàcil trobar un cas o casos que puguem investigar. Cal explicitar els àmbits rellevants de l'estudi, els subjectes que en poden formar part. La negociació serà clau, perquè si no podem accedir no podrem fer l'estudi.

Preguntes

El plantejament de preguntes es clau per fer emergir allò que es particular i específic del cas. Les preguntes es poden ajustar a mesura que avança l'estudi.

Fonts
d'informació

Selecció dels informants clau, les persones a qui entrevistar i com es recollirà la informació (observació, entrevista, grup de discussió, anàlisi documental)

Anàlisi i
interpretació

Les dades són continguts i situacions freqüents i significatives, cal trobar patrons comuns. La saturació de la informació es el moment en què es comencen a repetir les dades y en l'anàlisi es construïran patrons y correspondències entre els continguts.

Elaboració
de l'informe

Relat detallat dels fets, recull els llocs, persones, situacions que han sigut significatives en i per a l'estudi. La finalitat de l'informe és que el lector assoleixi la mateixa comprensió de la realitat que l'investigador.

EXEMPLE D'ESTUDI DE CASOS

La alfabetización en espacios urbanos en los que concurren situaciones estructurales de pobreza y marginación social requiere de un conocimiento profundo de las prácticas y eventos que tienen lugar en dichos espacios. Esta investigación describe los eventos alfabetizadores y su valor social en los dominios hogar, escuela, barrio y otras comunidades. Se ha desarrollado según un enfoque etnográfico colaborativo con un diseño de estudio de casos múltiples, representados por tres centros de Educación Infantil de la provincia de Sevilla. La recogida de información se ha realizado mediante entrevistas, observación participante, documentos, fotografías y vídeos, y ha concluido con la construcción de mapping. El análisis crítico del discurso y la perspectiva aportada por los Nuevos Estudios de Literacidad (NEL) han servido de referente para el análisis de la información recogida. Los resultados muestran que el desarrollo de la alfabetización puede ser explicado a partir del modo en que se interiorizan los valores sociales de la lectura y la escritura. El valor concedido a la alfabetización en diferentes dominios se convertirá en un factor clave de la escolarización y en un referente del contenido del discurso y de los modos y medios elegidos para comunicarlo.